

SVENSKA
FORNMINNESFÖRENINGENS
TIDSKRIFT.

TOLFTE BANDET.

2:a häftet.

INNEHÅLL:

	Sid.
AHRENBERG, JAC., Några dokument till vår konst- och kulturhistoria. Samlade, tecknade och ordnade i och för klargörande af frågan om restauration af Åbo slott. Med 76 fig.	105.
LAGERHEIM, MAJ, Bidrag till kännedomen om fylgja-tron	169.
MONTELIUS, OSCAR, Det nordiska treperiodssystemet. En historik	185.
AMBROSIANI, SUNE, Takstolsfotens uppkomst. Med 5 fig.	212.
BOËTHIUS, JOHANNES, En dalsk runinskrift från Orsa. Med 1 fig.	222.
JANSE, OTTO, Ur litteraturen	227.

Ur litteraturen.

Af

Otto Janse.

Jämtlands läns Fornminnesförenings tidskrift III: 2. 1903.

Peter Olsson, *Fornhandlingar rörande Jämtlands län* (forts.).

Peter Olsson, *Två fynd af fornsaker i Jämtlands torfmossar.*

Peter Olsson, *Öfversikt af Jämtlands läns fornminnen från hednatiden. Femte tillägget.*

H. Stålhane, *Baltzar-fejden. Anteckningar om krigshändelserna i Jämtland och Härjedalen 1611—1613.*

Meddelanden från Kalmar läns Fornminnesförening III, utgifna genom Sekreteraren:

Fabian Bæhrendtz, *Fasta fornlämningar i Södra Tjust.*

Hans Hansson, *Från vikingatiden i Småland.*

Per Gust. Berggren, *Kalmar nunnekloster.*

Fabian Bæhrendtz, *Striden om Kalmar år 1611.*

Adolf Westin, *Anteckningar om de äldsta husen i Kalmar.*

Upplands Fornminnesförenings tidskrift IV: 4, utgifven af Rolf Arpi, innehåller bland annat:

W. Schürer von Waldheim, *Typologiska studier. I. Om utvecklingen af bogträdens öfre ändar.*

Ad. Henriksson, *Ett 600-års minne.*

Carl M. Kjellberg, *Upplands äldre kartografi.*

Hugo Frölén, *Munsö kyrka i Uppland.*

Oscar Almgren, *Från uppländska graffält. I. Ekeby i Lena socken, Norunda härad.*

C. Th. Mörner, *Ett arkeologiskt fynd af urinkonkrement.*

Västergötlands Fornminnesförenings tidskrift II: 2 och 3. 1903.

Utgifvare F. Ödberg. Ur innehållet anteckna vi:

Sanfrid Velin, *Öresten* (med plansch).

F. Ödberg, *Om västgöta-adelsmannen Tord Bonde till Stensholmen och hans tid (1550—1628)*.

F. Ö., *Grafstenar från 1500- och 1600-talen i Västergötland* (med planscher).

Elof Haller, *Några äldre visitationsakter från Skara stift*.

G. A. Bohlin, *Två nyupptäckta runstenar* (med planscher).

Meddelanden från Östergötlands Fornminnesförening 1903, utgifna af O. Klockhoff, är ett glädjande tecken till återvaknad intresse och verksamhet rörande Östergötlands fornminnen. (Föreningens tidskrift har ej utkommit sedan 1875.)

Meddelandet innehåller hufvudsakligen redogörelse för forskningar rörande länets förhistoriska minnen.

Sveriges historia utgifven af Emil Hildebrand. Del I af Oscar Montelius, behandlande den förhistoriska tiden, föreligger nu fullt färdig. En jämförelse emellan motsvarande del i första upplagan visar, hvilket jättsteg den förhistoriska forskningen tagit under de senaste 25 åren.

Ture J:son Arne, *Nyare upptäckter rörande den äldre stenålderns konst*. (Ymer 1903).

Knut Kjellmark, *En stenåldersboplats i Järavallen vid Limhamn*, (*Antiqvarisk Tidskrift för Sverige* 17: 3) är en såväl med afseende på arbetsmetod som fynd och fyndomständigheter synnerligen utförlig afhandling.

Gustaf Retzius och Hans Wallengren, *Arkeologiska undersökningar i grottor å Kullaberg i Skåne*. (Ymer 1903).

Henrik Schüek, *Sigurdsristningar* (*Nordisk Tidskrift* 1903). Författaren påvisar, huru dessa ristningar, att döma af att vissa obetydliga detaljer äro gemensamma för sigurdsristningarna i England, på ön Man, i Norge och Sverige, måste hafva ett

gemensamt ursprung. Till Norden anser författaren att sigurdsbilderna hafva öfverförts genom väfda tapeter.

Oscar Montelius, *Die Typologische Methode* (separat aus Die älteren Kulturperioden im Orient und in Europa) Stockholm 1903, är af grundläggande betydelse för förutsättningarna och villkoren för den arkeologiska forskningen säkra resultat.

»Studier tillägnade Oscar Montelius 19⁹/₃ 03 af lärjungar» är titeln på en festskrift, utgifven med anledning af Oscar Montelii 60-årsdag. Innehållsförteckningen visar följande namn och uppsatser:

A. Hackman, *Ett märkligt bronsåldersfynd från norra Finland*.
Sam Wide, *Mykeniska kult-symboler på geometriska vaser*.

E. Hammarstedt, *Om fröns användning inom folksed och döds-kult*.

Sune Ambrosiani, *Åkirkebyfuntens tillverkningstid*.

Rolf Arpi, *Tvenne nyligen i Uppland funna stenverktyg*.

Otto Rydbeck, *Baldakinen öfver nordöstra kapellet i Lunds domkyrka*.

Lennart Kjellberg, *Oscar Montelius' kronologiska teori och Homeros*.

Gustaf Upmark, *Årsbokstäfverna på svenskt guld och silfver före 1759*.

Gabriel Gustafson, *Några ord om museer för fornsaker*.

Oscar Almgren, *Ett guldmynt från en gottländsk graf*.

Knut Stjerna, *Hjälmar och svärd i Beovulf*.

Ture J:son Arne, *Svenska emaljerade föremål från den förromerska järnåldern*.

Bernhard Salin, *Heimskringlas tradition om asarnes invandring*.

Fredrik Nordin, *Till frågan om de gottländska bildstenarnas utvecklingsformer*.

Otto Janse, *Om Olofskult i Uppland*.

Axel Nilsson, *Öfvergångsformer mellan blockhus och korsvirke*.

Rudolf Cederström, *Ett åminnelsevapen från medeltidens slut*.

G. J:son Karlin, *Några undersökningar om den förhistoriska textilkonsten i Norden*.

Genom medverkan af artisten O. Sörling, xylograferna E. Hansen och W. Mejer samt kemigrafen J. Cederquist samt genom

ett frikostigt tillmötesgående från förlagsfirman P. A. Norstedt & Söner har arbetet blifvit rikt illustrerad och fått i allo värdig utstyrel. Pris 4 kr.

Sven Lönborg, *Gamla hus och hustyper*. (Ymer 1903).

A. O. Lindfors, *Om stenhuggaremärken och deras förekomst å gamla svenska kyrkor*. (Kyrkohistorisk årsskrift 1903.) Författaren behandlar här en i Sverige förut så godt som obeaktad fråga.

L. F. Löffler, *Några svenska »talande vapen» på 1200- och 1300-talen*. (Personhistorisk Tidskrift 5. 1903.) Författaren påvisar huru vapenbilder äfven på en del svenska vapen kunna betraktas såsom ett slags bildskrift, t. ex. trollevapnet, släkterna Ands och Mus' vapen.

Johnny Roosval, *Schnitzaltäre in schwedischen Kirchen und Museum aus der Werkstatt des brüsseler Bildschnitzers Jan Borman*. 61 Abbildungen. Strassburg 1903.

Författaren uppvisar huru flera af våra präktigaste altarskåp såsom i Strängnäs, Vadstena, Villeberga, Jäder m. fl. härröra från Jan Bormans ateljé.

Samma arbete har senare blifvit publicerad på svenska i Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria, utgifven af Södermanlands Fornminnesförening, häft. XIII.

Samfundet Sankt Eriks årsbok 1903, utgifven genom Karl Hildebrand och Gustaf Lindgren. Pris 5 kr. Innehåller uppsatser i skilda ämnen, belysande olika tider i Stockholms stads historia.

F. U. Wrangel, *Stockholmiana*. Anteckningar. Andra samlingen. Stockholm 1903. Pris 5 kr.

Hans Hildebrand, *Sveriges Medeltid III: VI*. Kulturhistorisk skildring. Pris 7 kr.

Med föreliggande häfte har ännu en del, den om kyrkan, blifvit afslutad. I detta häfte behandlas särskildt utförligt Birgittinerorden i Sverige.

Uppland, skildring af Land och Folk, har under förra året utsändt ytterligare ett häfte, I: 3. Pris 3,50. Förutom fortsättning på de i I: 2 påbörjade sockenbeskrifningarna innehåller häftet:

K. H. Karlsson, *Upplands ortnamn*.

Carl M. Kjellberg, *Upplands kommunikationer*.

Carl M. Kjellberg, *Upplands städer* (början).

Robert Geete, *Fornsvensk Bibliografi*. Förteckning öfver Sveriges medeltida bokskatt på modersmälet samt därtill hörande litterära hjälpmedel. (Samlingar utgifna af Svenska Fornskrift-sällskapet, h. 124.)

Ateneum I 1903. Nordisk Tidskrift för Konst. Utgifvare och redaktör: Wentzel Hagelstam, Helsingfors. Ur innehållet bör här särskildt nämnas:

K. K. Meinander, *Den medeltida konsten i Finland*.

Rudolf Cederström, *Ett observandum på medeltidens kyrkor*.

Dess värre synes ej någon fortsättning komma på den lofvande tidskriften.

Aarsberetning for 1903 af Foreningen til fortidsmindesmærkers bevaring, med 217 illustrationer, innehåller förutom talrika uppsatser rörande bland annat Norges äldre kyrkor af H. M. Schirmer m. fl.:

Harry Fett, *Studier over middelalderens norske sigiller samt H. Panum, Nordeuropas gamle strengeinstrumenter*.

Norge i gammel tid. Kulturhistoriske bidrag, udgivet af Norsk folkemuseum I af Harry Fett: Bilthuggere i Kristiania omkring aar 1700. Fra Folkemuseets kirkelige afdeling. Kristiania 1903. Häftet, som inledes med en kort öfversikt af »Haandverkerforholde», är rikt illustrerad.

Nordiske Fortidsminder, udg. af det kgl. nordiske Oldskriftselskab. Avec des résumés en français. Med det 1903 utkomna häftet har Band I af det såväl i afseende på text som utstyrsel synnerligen präktiga arbetet fullbordats.

Band I (Kbhvn 1890—1903, 4:o) rikt illustrerad, innehåller i sin helhet: Henry Petersen, *Gravpladsen fra den ældre Jernalder paa Nordrup mark*.

Sophus Müller, *Nogle Halsringe fra Slutningen af Bronzealderen og fra den ældste Jernalder.*

Sophus Müller, *Det store Sølvkar fra Gundestrup i Jylland.*

Carl Neergaard, *Nogle Depotfund fra Bronzealderen.*

Sophus Müller, *Flintdolkene i den nordiske Stenalder.*

Hans Kjær, *Et nyt Fund fra Nydam Mose.*

Sophus Müller og Carl Neergaard, *Danevirke.*

Sophus Müller, *Solbilledet fra Trundholm.*

- A. Lorenzen, *Ein nordischer Sonnenbild aus dem Bronzealter.* (Globus 1903. I, s. 15.)

Jydske Granitkirker. Efter foranstaltning af Ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet opmålte og undersøgte under ledelse af H. Storek ved arkitekterne V. Ahlmann og V. Koch. Kbhvn 1903. Lämna goda exempel på de ofvannämnda kyrkornas olika typer.

- E. H. L. Krause, *Kann Skandinavien das Stammland der Blondes und der Indogermanen sein?* (Globus 1903 I s. 109.)
-